

логічної схеми вивчення дисциплін та навіть навчальних програм дисциплін, хоча усі вони згадуються у Положенні про організацію навчального процесу на курсах первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби. Фактично, викладачі орієнтуються лише на темплан дисципліни, будучи навіть не ознайомленими з запитаннями для підсумкового контролю.

Зазначене вище Положення містить застарілі формулювання ключових термінів, ігноруючи компетентнісний підхід до результатів освіти. Крім того, значну частину задекларованих у тематичних планах цілей навчальних дисциплін не можна визнати конкретними, операбельними, придатними до верифікації (наприклад, «Слухачі повинні вивчити положення про державний устрій України, права та свободи людини, міжнародні стандарти в цій сфері»).

Тематичні плани іноді містять «практичні вправи», зміст яких не повною мірою корелює з проблематикою теми. Зокрема, під час вивчення теми «Права людини. Міжнародні стандарти у сфері прав людини» рекомендовано групі дискусії «Що таке правила і хто їх встановлює?» та «Правила та конфлікти», що, на нашу думку, відводить осмислення слухачами проблематики прав людини, їхньої вертикальності, «зв'язаності» ними держави – до проблематики сутності позитивного права та природи його порушень.

Таким чином, запровадженому підходу до професійної підготовки патрульних поліцейських, поряд із високою витребуваністю суспільством та практичною ефективністю, притаманні суттєві методичні вади.

Галина ВАСЬКІВСЬКА,

м. Київ

МІЖПРЕДМЕТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Модернізація змісту вітчизняної освіти має спрямовуватися, передусім, на сприйняття сучасної наукової картини світу. Ядро навчального предмета має не лише розкривати основи науки, а й слугувати фундаментом для повноцінного входження випускників у соціум. Старшокласники мають отримати фундаментальну підготовку, зміст якої добирається за логікою розвитку відповідної науки і системно відображається в навчальних предметах. Провідну роль тут мають відіграти навчальні предмети та міжпредметні курси, що містять фундаментальні знання, які є базою для формування загальної та професійної культури, швидкої адаптації до нових умов життєдіяльності. Отже, йдеться про такі знання, що, по-перше, здатні формувати широкий, цілісний, енциклопедичний погляд на сучасний світ і місце людини в цьому світі; по-друге, дають змогу подолати предметну роз'єднаність та ізолюваність.

Вихід на міжпредметні курси і відповідні знання дає змогу подолати цю роз'єднаність, об'єднати у спільній творчій роботі як у навчальному процесі, так і в наукових дослідженнях представників природничих, технічних і гуманітарних наук; зробить їх активними співучасниками набуття учнями цілісного світогляду, формування всебічного погляду на явища і процеси в сучасному світі. Світогляд, що відкриває шлях до оволодіння основами єдиної людської культури, гармонійно поєднує природничі й гуманітарні основи. Необхідні для цього знання акумульовані в загальних природничих і гуманітарних галузях науки.

Методика навчання має відповісти на низку взаємозалежних питань. Як формувати знання на основі різноманітної інформації в досить сувору й струнку наукову систему? Як навчити оперативно і творчо застосовувати знання для розширення їх і здобуття нових, розв'язання різноманітних прикладних завдань? У який спосіб під час розв'язання яких саме завдань необхідно встановлювати зв'язки досліджуваного предмета з іншими предметами і видами навчання? Як і де найоптимальніше можна застосовувати знання з різних предметів у практичній діяльності?

У цих завданнях закладено певні установки, зокрема, на розв'язання проблеми міжпредметних зв'язків, які сприяють розв'язанню питання про здобуття нових знань, необхідних для розв'язання різноманітних прикладних завдань творчого характеру. Реалізація міжпредметних зв'язків у навчальному процесі формує в учнів старшої школи звичку до комплексного розгляду досліджуваних об'єктів і явищ, синтезування знань і способів діяльності з різних галузей задля пізнання себе й оточення. Вочевидь, без чітких критеріїв цього досягти нелегко, проте «критеріальний підхід за результатами стримує укладачів стандарту, програм і підручників від надлишку інформації, унаочнює міжпредметні зв'язки, зобов'язує забезпечити реальну наступність між етапами шкільної освіти, сприяє вихованню в учнів відповідальної позиції щодо досягнення особистих цілей у навчанні. Треба не лише визнавати небачені досі бурхливі зміни в сприйнятті інформації і переосмисленні її цінності з огляду на обмежені можливості для засвоєння кожним школярем, а й реально скоротити обсяг змісту і перелік предметів, уникаючи одноденних курсів» [1, 140].

Як свідчать результати освітньої практики, досягти високих показників у навчанні неможливо без глибокого осмислення сутності міжпредметних зв'язків, їх ролі у створенні й розвитку міжсистемних асоціацій, які розгортають навчально-пізнавальну рефлексію учнів старшої школи.

Наведемо приклад деяких тем, що не лише сприятимуть розвиткові в учнів старшої школи міжпредметних асоціацій, а й підвищать інтерес до навчальних предметів: «Наслідки екології для економіки. Вступ до екофізики»; «Теорія опору матеріалів. Закон Гука. Чому наші кістки такі міцні, а гори – не вище 10 км?»; «Фізика дихання. Як ми дишемо на землі і під водою. Кесонова хвороба і як можна її запобігти»; «Глобальне потепління і парниковий ефект – виклик людству»; «Фізика, хімія і біологія засмаги. Як діють креми від засмаги і для засмаги»; «Молекулярна біологія ракових захворювань: знати, а не боятися»; «Хвилі усередині нас. Механіка серцевого пульсу».

Цікавим у цьому сенсі є досвід російського вченого, вчителя фізики, доктора біологічних наук, кандидата фізико-математичних наук К. Ю. Богданова. Розкриваючи тему «Чому кістки міцніші ніж граніт», він застосовує знання з хімії, біології і географії [2]: кістка – композиційний матеріал; що таке твердість; еластичність і закон Гука; що таке міцність; чому кістки порожнисті; чому гори на Землі не вище 10 км.

Отже, за такого викладу матеріалу, міжпредметні зв'язки набувають особливого значення, адже вони об'єднують розрізнені знання, задіюючи рефлексійні механізми, що сприяє також прояву у старшокласників цікавості до різних навчальних предметів. Водночас міжпредметні зв'язки виконують такі функції: методологічну, світоглядну, освітню, розвивальну, конструктивну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла книга національної освіти України [Текст] / Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл ; [за ред. В. Г. Кременя] ; НАПН України. – К. : Інформ. системи, 2010. – 342 с.
2. Богданов К. Ю. Наука и технологии для любознательных [Электронный ресурс] / Константин Юрьевич Богданов. – Режим доступа : http://kaf-fiz-1586.narod.ru/kruzhek_2011.html

*Олена ВАСЬКІВСЬКА,
м. Київ*

ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ДІАЛОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНОСТІ

В епоху глобалізаційних зрушень, інформаційного буму та стрімкого розвитку телекомунікацій зазнають трансформацій як соціально-економічні процеси, так і індивідуально-особистісні якості людини. Реалії сьогодення суспільства пронизані нестачею змоги вести конструктивний діалог і чути одне одного. Відтак, актуальною є потреба не тільки навчити учня вчитися, але й самонавчатися і самовиховуватися. З іншого боку, оволодіння здобутими предметними знаннями, оперу-